

Arkivsaksnummer: 2021/878-6

Saksbehandler: Carl Severin Bjurstedt

Dato: 08.06.2021

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Dovrefjell nasjonalparkstyre	27/2021	21.06.2021

Åmotan-Grøvdalen LVO - dispensasjon - rekonstruksjon av seterfjøs og høyløe gbnr 37/1 - Prestsetra

Innstilling fra forvalter

1. Dovrefjell nasjonalparkstyre gir Bjørg Hoås tillatelse til å rekonstruere seterfjøsset på 37/1 på Prestsetra slik det er angitt i søknaden.
2. Nasjonalparkstyret avslår søknad om å murene etter løa og å reise ny bu med samme mål som løa på den gamle tomte. Eventuelt brukbart tømmer fra løa kan plukkes ned og brukes til tiltak i pkt. 3.
3. Nasjonalparkstyret gir som alternativ til avslag i 2 tillatelse til å bygge omsøkt bu («løa») på ny plassering i nærheten av fjøsset og muren etter løa. Med unntak av at rester av muren etter den gamle løa ikke skal brukes, bygges den som angitt i søknaden. Plassering godkjennes av forvalter.
4. Vedtaket er gjort etter forskrift for Åmotan- Grøvdalen landskapsvernområde § 3, 1.3.a) (vedtaket pkt. 1 og 3) og samme pkt. h) (vedtaket pkt. 2).

Saksprotokoll i Dovrefjell nasjonalparkstyre - 21.06.2021

Behandling i møtet

Ståle Refstie hadde følgende forslag til vedtak:

1. Dovrefjell nasjonalparkstyre gir Bjørg Hoås tillatelse til å rekonstruere seterfjøsset og bygge om høyløa på 37/1 på «Galanterhaugen», Prestsetra i Grøvdalen slik det er angitt i søknaden.
2. Vedtaket er gjort etter forskrift for Åmotan- Grøvdalen landskapsvernområde § 3, 1.3.a) og samme pkt. b) og h).

Begrunnelse:

Nasjonalparkstyret mener Prestsetra og kulturlandskapet rundt i nedre Grøvdalen vil fremstå historisk rett og fint dersom en ny høyløe settes opp på de opprinnelige murene. Det er ikke søkt om større volum, men det er søkt om noen modifikasjoner på bygget. Disse innebærer at et par steinraster fra muren må flyttes, det blir fire tømmerstokker mer på den nye høyløa enn på den opprinnelige, og løa får en plankdør i stedet for lem. Stein som blir plukket ned av murene er tenkt brukt til å komplettere fjøsmurene, så det er ingen ting som går til spille. Om tiltaket ikke utføres, vil muren fra den gamle høyløa vil om kort tid falle sammen og bli til en stor steinhaug som gror igjen. Nasjonalparkstyret mener det er et større kulturminne og

Nasjonalpark	Dovrefjell-Sunndalsfjella
Naturresevatner	Flåman, Bjørndalen, Søndre Snøfjelltjønn, Mardalen
Landskapsvernområder	Hjerkinn med biotopvern, Drivdalen/Kongsvoll/Hjerkinn, Knutshø, Åmotsdalen, Dalsida, Eikesdalsvatnet, Åmotan-Grøvdalen, Jora, Fokstugu
Biotopvernområder	Torbudalen, Sandgovbotn-Mardalsbotn

mer historie i å bevare fundamentet og deler av muren ved å sette opp en ny høyløe i gammel tradisjon der løa opprinnelig stod, og som vil stå seg fint i landskapet og til andre bygg. Det omsøkte tiltaket vil dessuten tilrettelegge for økt beitevirksomhet i nedre Grødalen, noe som er nødvendig for kultivering av landskapet og en viktig del av verneformålet.

Vedtak

Møtet åpnes igjen etter forrige sak før behandlingen av denne.

Som innstillingen, med endring fra Ståle Refstie
- mot en stemme for innstillingen (Carl Johansen).

Vedtaket ble dermed slik:

1. Dovrefjell nasjonalparkstyre gir Bjørg Hoås tillatelse til å rekonstruere seterfjøsset og bygge om høyløa på 37/1 på «Galanterhaugen», Prestsetra i Grødalen slik det er angitt i søknaden.
2. Vedtaket er gjort etter forskrift for Åmotan- Grøvudalen landskapsvernområde § 3, 1.3.a) og samme pkt. b) og h).

Dokumenter i saken

Vedlegg:

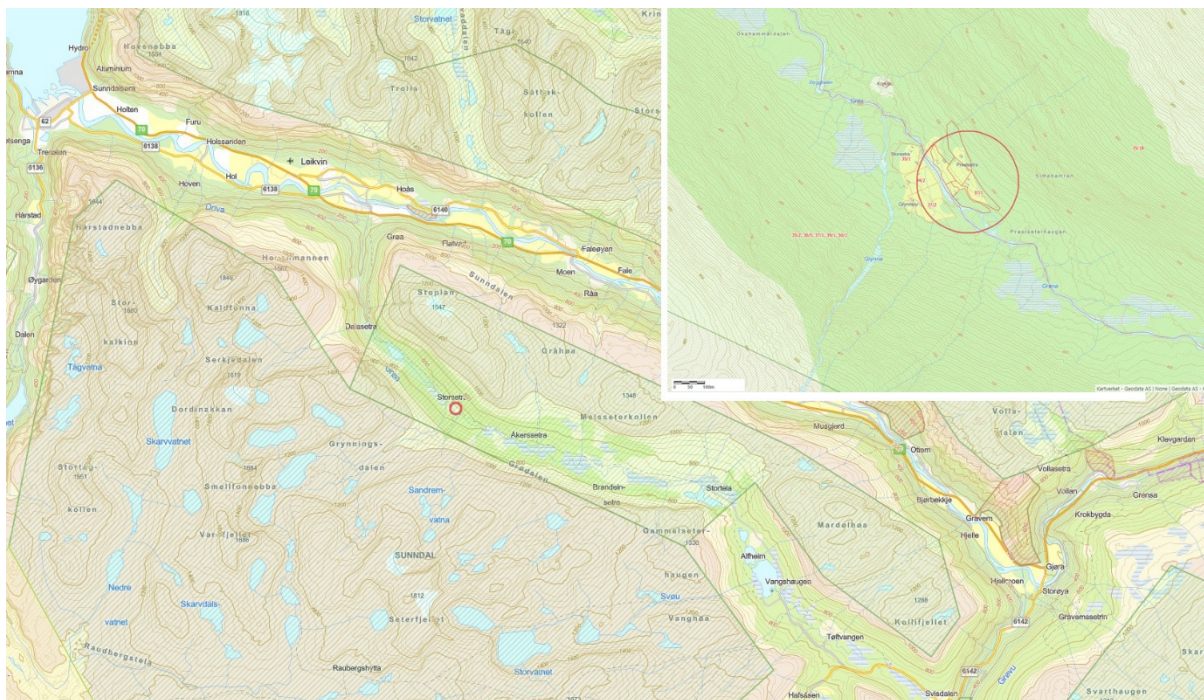
- 1 Søknad seterfjøs og høyløe - Galanterhaugen
- 2 Dokumenter fra Tradisjonsbygg - Restaurering høyløe (tegninger) og fjøs
- 3 Seterfjøs tegning
- 4 Seterfjøs Prestsetra Hoås SEFRAK, 37/1
- 5 Uttalelse fra Statsforvalteren - Åmotan-Grøvudalen LVO - gjenoppbygging av seterfjøs og høyløe - Prestsetra gbnr. 37/1
- 6 Landbruksfaglig vurdering fra Sunndal kommune - rekonstruksjoner fjøs og løe 37/1
- 7 Uttalelse fra MRFK kulturarv - Rekonstruksjon av seterfjøs og høyløe på Prestsetra, Grødalen i Sunndal
- 8 Merknad til kulturarvenhetens uttakelse - fra søker

Andre dokumenter

9. Naturmangfoldloven – NML, [kap. II om bærekraft ...](#) og [V områdevern ...](#)
10. Forskrift for [Åmotan-Grøvudalen LVO ...](#)
11. Forskrift for [Fokstugu LVO ...](#)
12. Forskrift for [Åmotsdalen LVO ...](#)
13. [Forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell ...](#)
14. Rundskriv om [forvaltning av verneområder ...](#)
15. [Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven M-420 ...](#)
16. [Delegeringsreglement for Dovrefjell nasjonalparkstyre ...](#)
17. [Horisont Snøhetta, hovedrapporten ...](#)
18. Artskart.no, Naturbase, Miljødirektoratets base over sensitive arter.

Saksopplysninger

Søknaden (vedlegg 1) gjelder restaurering /rekonstruksjon av seterfjøs og ombygging / nybygg av høyløe til overnattingsbu på Prestsetra / Galanterhaugen (37/1) i Grødalen, Åmotan- Grøvudalen LVO i Sunndal kommune. Tiltaket skal gjennomføres av firma med god kompetanse på antikvarisk bygningsvern og ditto rekonstruksjon av gamle bygg.

Beliggenhet og detaljkart, Prestsetra / Galanterhaugen, 37/1

Seterfjøsset ønskes rekonstruert mest mulig likt det opprinnelige ut fra eksisterende dokumentasjon, se vedlegg 3 og 4.

Løa var opprinnelig en høy steinmur med en lav tømmerkonstruksjon (3-4 stokker) oppå denne. Søker ønsker å rive mesteparten av den opprinnelige muren og bygge en tømmerkasse i full høyde, med om lag samme volum som opprinnelig – se vedlegg 2. Stein fra murene som rives tenkes brukt i rekonstruksjon av fjøsset. Nybygget er tenkt for overnatting på setra, i samband med egen beitebruk og som gjeterbu for beiteleiere. Det er ikke noen bygg med overnattingsmulighet her i dag.

Naturtypekartlegginga peker på alt for lavt beitetrykk. Det er ikke funnet viktige rødlistearter på vollen, som er karakterisert som naturbeitemark av lokal verdi.. Ingen lokaliteter for sensitive arter i nærheten.

Merknader

Statsforvalteren i Møre og Romsdal (vedlegg 5) viser til at økt beitetrykk på vollen er ønskelig og at tiltaket kan bidra til dette uten negative konsekvenser for den lokalt viktige naturbeitemarken vollen her er registrert som. Videre peker Statsforvalteren på nærhet til villreintrekk og at en derfor bør være varsom med å tillate tiltak som gir økt overnattingskapasitet og derfor bør være varsom med å tillate bruksendring av høyløa til overnatting.

Sunndal kommune (vedlegg 6) har gitt en kort, administrativ, landbruksfaglig vurdering på at tiltaket vil legge til rette for økt bruk gjennom enkelt friluftsliv samt å kunne starte opp med drift med beitedyr på setra. «Nedre Grødalen er et utstillingsvindu for de turistene som går i dalen, og et intakt kulturmiljø på Prestsetra og andre setrer i dalen helt opp t.o.m. Åkersetra er svært viktig for å vise frem tradisjon og bruk i kulturlandskapet i fjelldalene i Sunndal. Visjonen er at det igjen kommer Storfe inn i Grødalen samen med eksisterende beitedyr, samt at skjøtelsesplaner på naturbeitemarker og slåttmarker følges opp gjennom slått og beiting.»

Møre og Romsdal fylkeskommune, kulturarvenheten (vedlegg 7), viser til at setra ligger i nasjonalt utvalgt kulturlandskap i Sunndal. Ved rekonstruksjon av gamle bygg i verneområdet må disse to prinsipper ligge til grunn: 1) god dokumentasjon på hvordan opprinnelig bygg har vært, og 2) samsvar med bevaring av kulturlandskapet. Ut fra dette har kulturarvenheten ikke innvendinger til at fjøsset bygges opp att slik det har

vært. De har noen faglige råd om detaljutførelsen.

Enheten mener også løa burde vært rekonstruert som opprinnelig og at søknaden gjelder å sette opp et annet bygg – ikke å rekonstruere løa. De kan derfor ikke tilrå denne delen av søknaden. Enheten peker på at gamle murer etter tidligere bebyggelse i slike områder har en verdi i seg selv.

Søkeren (vedlegg 8) kommenterer uttalelsen fra kulturarv om løa med at bygget ikke vil bli skjemmende og vi bli oppført i tradisjonell stil og teknikk. *«Det søkes om bruksendring da vi ønsker å kunne benytte løa til overnatting for gjeterne da vi ønsker å ha dette adskilt fra selve seterhuset. Det kan ikke forventes at grunneiere bruker mye midler og store ressurser på å ta vare på eller sette opp nye bygninger som det i dag ikke er mulig å bruke. I dag har vi andre behov, men vi har likevel interesse av å kunne gjenskape seterbygninger og kulturlandskapet så langt det lar seg gjøre.»*

Villreinnemnda for Snøhetta og Knutshø har saken til e-postbehandling nå, i innstillingen foreslås følgende vedtak: *«Nemnda vurderer at tiltaket i relativt liten grad vil medføre økte forstyrrelser av villreinen i området. Nemnda vil av den grunn ikke frarå at det gis tillatelse til gjenoppbygging av seterfjøs og høyløe.»* Endelig vedtak vil bli ettersendt eller lagt fram i møtet.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Irreversible fysiske inngrep som bygninger skal behandles av styret.

Verneformål – forskrift

Formålet med Åmotan-Grøvdalen landskapsvernområde er å ta vare på natur- og kulturlandskap der setervoller og -bebyggelse og kulturminner etter fangst, jord- og beitebruker en vesentlig del av landskapets egenart; å sikre viktige leveområder for villreinen og dalbunner med rike plantesamfunn samt å ta vare på geologiske forekomster med Åmotan som et særpreget element.

Etter § 3, 1.3 a) i forskriften for dette landskapsvernområdet kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til *«oppføring av nye bygninger til landbruksvirksomhet og som ikke er i strid med verneformålet»*.

Etter samme b) til *«ombygginger og restaurering av eksisterende bygninger»* og h) til *«riving av seteranlegg.»*

Forvaltningsplan

Retningslinjene for forvaltning av **kulturminner og kulturlandskap** i kapittel 4.5.2 sier blant annet at

- a) Saker som kan medføre inngrep i kulturminner skal forvaltningsmyndigheten drøfte med kulturvernmyndighetene som en del av saksutredningen. Det skal tas hensyn til tilrådingene innenfor rammene av verneforskriftene og øvrig lovverk.
- b) Restaurering, dvs. tilbakeføring til opprinnelig, dokumentert utførelse av eksisterende bygg og anlegg, bør tillates om ikke sterke hensyn til verneverdiene eller kulturfaglige hensyn sier noe annet. Forvaltningsmyndighetene bør være positive til rekonstruksjoner som tar sikte på å tilbakeføre seter- anlegg til komplett tilstand.
- c) Rekonstruksjon av kulturminner som har forfalt hinsides restaurering, som nedraste steinbuer, tufter uten påstående hus og lignende, skal kun unntaksvis tillates og da etter godkjenning fra kulturvernmyndighetene. Forholdet til verneverdiene og dokumentasjonsstatus skal tillegges avgjørende vekt. En forvaltningsrettet tiltaksplan bør angi aktuelle objekter.

- d) Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi og andre kulturminner skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker. Torvtak kan utføres etter dagens bygningstekniske krav.
- e) Når det gis tillatelse til vedlikehold av kjørespor eller stier og til bygningsmessige tiltak som forutsetter terrenginngrep som uttak av torv eller stein, skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Eksempelvis skal ikke stein fra gamle tufter, dyregraver eller lignende brukes til nybygg.
- f) Forvaltningsmyndighetene skal ha en positiv holdning til tiltak som er positivt i forhold til verneformålene kulturlandskap (landskapsvernområdene) / kulturminner (nasjonalparken).

Retningslinjene for **bygninger** i kapittel 6.7.2 presiserer at nybygg må være direkte tilknyttet landbruksnæring.

Naturmangfoldloven

Alle saker skal vurderes i forhold til virkning på naturmangfold jf. naturmangfoldloven §§ 8 - 12.

Presedens

Styret har tidligere avslått å ta driftsbygning i verneområdet i bruk til overnatting. Jf. søknad fra KNT om å bygge om løa på Stølgjerdsetra (Åmotsdalen LVO) til selvbetjent turisthytte – sak 61/2015 i nasjonalparkstyret.

I sak 51/2018 i styret - Søknad om å rive høyløe og bygge ny bu for overnatting på Løykjasetra i Geitådalen– fikk søker anledning til å rive en gammel, delvis nedfalt høyløe og sette opp nytt bygg av samme størrelse og form som det gamle. Dette var ment for overnatting. Kulturvernmyndighetene hadde her ikke motforestillinger. (Samme verneområde som her).

I sak 46/2020 ga styret tillatelse til å rekonstruere seterfjøsset på åkersetra (Åmotan-Grøvdalen LVO) – et tiltak helt tilsvarende fjøsset her. Kulturvernmyndigheten godkjente tiltaket etter en runde om utforming og utførelse.

I forrige styremøte tillot styret riving av seterfjøsset på Vammervollsætra i Åmotsdalen LVO mot tilråding fra kulturvernmyndigheten.

Vurdering

Det ser ikke ut til å være villreinfaglige hensyn eller andre hensyn til flora og fauna som taler mot tiltakene. Statsforvalteren legger en viss vekt på nærliggende villreintrekk, mens villreinnemnda ikke gjør det. Forvalter legger størst vekt på uttalelsen fra nemnda her.

Når det gjelder fjøsset, er også tiltaket i tråd med retningslinjene for kulturminner og kulturlandskap i forvaltningsplanen. Rekonstruksjon må vurderes etter § 3 a) i forskriften som nybygg i landbruksnæring – det er ikke noen egen hjemmel for rekonstruksjon, dette er også i tråd med hvordan rekonstruksjon skal vurderes etter plan- og bygningsloven. Det framgår at det rekonstruerte fjøsset skal brukes i landbruksnæring.

Rekonstruksjon av fjøsset vil være positivt for verneverdien kulturlandskap og ikke ha effekt for øvrige verneverdier (plantesamfunn, villrein).

Kulturvernmyndighetene går mot tiltaket når det gjelder løa. Dette blir heller ikke en rekonstruksjon, men et rent nybygg, der i tillegg den gamle muren fjernes. Ut fra pkt. c) og e) i kapittel 4.5.2 i forvaltningsplanen skal det da ikke tillates.

Forvalter vurderer tiltaket som negativt for kulturminnet i og med at muren, som er et kulturminne, vil bli revet, men samtidig positivt for kulturlandskapet. Ut fra kulturminnehensyn mener forvalter det i tilfelle er bedre å passere dette bygget ved siden av murene til løa. Presedens fra tidligere tilsier at styret er positive til nybygg av denne typen i

landbruksnæring, og et mindre overnattingsbygg i tillegg til selet bør være akseptabelt ut fra dette. Om bygget som settes opp nær fjøset og ruinen av løa, vil det gå inn som et naturlig element på setra. Eventuelt brukbart tømmer fra løa bør da kunne brukes i det nye bygget, mens murene ikke rives.

En ny bu som omsøkt, men med annen plassering, vil ikke påvirke verneverdiene negativt. Når det gjelder økt overnattingskapasitet som Statsforvalteren i Møre og Romsdal frykter, legger forvalter til grunn at fagmyndigheten, villreinnemnda, ikke har samme betenkeligheter.

Vurderingene ut fra verneverdiene gjør at ytterligere vurdering etter NML 8-12 ikke er nødvendig, den er fanget opp av vernevurderingen.

Til orientering – andre bestemmelser som må følges

Bygningsavfall skal behandles i tråd med forurensingsloven, dvs. fraktes ned og leveres godkjent mottak, med unntak av at reint trevirke kan brukes til ved. Dette er selvsagt og trenger ikke være med i vedtaket.

Det må søkes om motorferdsel i samband med tiltaket. Her er kun snøskuter eller helikopter aktuelt.

Det må søkes om det er ønskelig å ta taktorv på vollen. Av hensyn til risiko for spredning av fremmede arter er det ikke tillatt å frakte inn torv - dette følger av verneforskriften § 3, 2.1 – *«Nye plantearter må ikke innføres.»*

Rett utskrift

Hjerkinn 24.06.2021

Carl S. Bjurstedt
nasjonalparkforvalter